

Geliş Tarihi (Received): 26.03.20211

Kabul Tarihi (Accepted): 15.11.2021

Araştırma Makalesi

Türkiye’de 2011–2021 Yılları Arasında Hemşirelik Alanında Kadına Yönelik Şiddetle İlgili Yapılmış Doktora Tezlerinin Değerlendirilmesi
Evaluation of Doctoral Dissertation Related Violence Against Women Made in Turkey between the years 2011-2021 in the Nursing Field

Doç. Dr. Makbule Tokur Kesgin ¹

Uzman Hemşire Hümeysra Hançer Tok ²

¹ Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Bolu, Türkiye

² Bolu Ruh Sağlığı ve Hastalıklar Eğitim Araştırma Hastanesi, Bolu, Türkiye

Yazışmadan sorumlu yazar Eposta: mtkesgin@gmail.com

Alıntı (Cite): Tokur Kesgin M, Hançer Tok H. Türkiye’de 2011–2021 Yılları Arasında Hemşirelik Alanında Kadına Yönelik Şiddetle İlgili Yapılmış Doktora Tezlerinin Değerlendirilmesi. YBH dergisi. 2022;3(1):56-70.

Özet:

Amaç: Bu çalışma, Türkiye’de 2011–2021 yılları arasında hemşirelik alanında “kadına yönelik şiddet” konusuna ilişkin yapılmış doktora tezlerini bazı özellikleri yönünden değerlendirilmesi amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

Yöntem: Veriler, Yüksek Öğretim Kurumu ulusal tez merkezinde 01.01.2011-28.02.2021 tarihleri arasında yayınlanmış ve kadına yönelik şiddet ile ilgili hemşirelik alanında yapılmış doktora tezleri incelenmiştir. Anahtar kelime olarak “Kadın/lar,şiddet, aile içi şiddet, cinsiyete dayalı şiddet, eş şiddeti, yakın partner şiddeti, hemşire” ve Female, women, violence, domestic violence, gender-based violence, spouse abuse, intimate partner violence nursing” kelimeleri kullanılmıştır. Konuyla ilgili 53 doktora tezine ulaşılmıştır. Çalışma kriterlerine uyan 9 doktora tezi araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırma için etik kurul izni alınmamış Yüksek Öğretim Kurumu ulusal tez merkezinden erişimi olan doktora tezleri çalışmaya dâhil edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde sayı ve yüzde kullanılmıştır.

Bulgular: Hemşirelikte kadına yönelik şiddet ile ilgili yapılan doktora tezlerinin %77.7 (n=7)’si son 3 yılda ve %33.3’ü (n=3) İstanbul Cerrahpaşa üniversitesinde yapılmıştır. Yapılan tezlerin %22.2’si (n=2) Halk sağlığı hemşireliğinde yapılmıştır. Yürütülen tezlerin %45.4’ü (n=5) deneysel veya yarı-deneyseldir. Tezlerin %44.4’ü (n=4) sağlık personelleri ile yapılmış ve %33.3 (n=3) uluslararası bir dergisinde yayına dönüştürülmüştür.

Sonuç: Kadına yönelik uygulanan şiddette mağdurlara uygun hemşirelik girişimlerin uygulanması ve geliştirilmesi için risk gruplarının belirlenmesi önemlidir. Bu belirlenen risk gruplarına ihtiyacı olan girişimler yapılmalıdır.

Anahtar Sözcükler: Kadın; şiddet; hemşire; doktora; tez

Abstract:

Aim: In this study, the nursing area in Turkey between the years of 2011-2021 "violence against women" made on the subject of the doctoral thesis is a descriptive study evaluated in terms of some properties.

Methods: The data were published in the National Thesis Center of the Council of Higher Education between 01.01.2011-28.02.2021 and doctoral thesis on violence against women in the field of nursing were examined. Key words are Female, women, violence, domestic violence, gender-based violence, spouse abuse, intimate partner violence nursing ” words are used. 53 doctoral thesis on the subject have been reached. Nine doctoral thesis meeting the study criteria constituted the sample of the research.

Results: 77.7% (n=7) of doctoral theses on violence against women in nursing have been done in the last 3 years and 33.3% (n=3) in Istanbul Cerrahpaşa University. 22.2% (n=2) of the theses were made in public health nursing. 44.4% (n=4) of the theses were made with healthcare personnel and 33.3% (n=3) were translated into an international journal.

Conclusion: It is important to identify risk groups in order to implement and develop appropriate nursing interventions for victims of violence against women. Initiatives that need these identified risk groups should be made.

Key words: Woman; violence; nurse; doctorate; thesis

GİRİŞ

Türkiye’de 1955 yılından itibaren yükseköğretim kurumlarında hemşirelik eğitimi uygulanmaya başlanmıştır. O tarihten bugüne, meslekte hızlı bir değişim ve gelişim gerçekleşmiştir. ⁽¹⁾ Bu gelişim ve değişim süreci hemşirelerin gerekli durumlarda sistematik yaklaşma, bilgi üretme ve bilimsel araştırma yapma becerisinin/isteğinin artmasını sağlamıştır.

Bu üretme isteği hemşirelerin kariyer yapma isteklerine ve lisansüstü (yüksek lisans, doktora vb.) eğitime ilgilerini artırmıştır.^(2,3) Hemşirelik mesleğinin ihtiyaçları doğrultusunda Türkiye'nin dört bir yanında yüksek lisans ve doktora eğitimi veren üniversiteler bulunmaktadır. ^(4,5) Türkiye'de uygulanan doktora eğitiminde, hemşirelik mesleğine katkıda bulunan, ileri hemşirelik uygulaması geliştirmeyi hedefleyen, araştırma yapmaya istekli, becerikli ve tecrübeli bilim insanları yetiştirmek hedeflenmektedir. ⁽⁶⁾ Bu amaçla yürütülen bilimsel çalışmaların uygulamaya yansıtılabilmesi için seçilen konuların bilimsel yöntem ışığında hazırlanmış, uygulanabilir, ekonomik ve öncelikli konular olması önemlidir. ^(7,8) Dünya Sağlık Örgütü (1997), hemşirelik alanında öncelikli araştırma alanları listesini yayınlamış ve bu listenin ilk sırasında "kadın sağlığı" yer almaktadır. ⁽⁹⁾ Kadın sağlığı, bir kadının ruhsal ve bedensel sağlıklı olma halini etkileyen etmenlerin tümünü kapsamaktadır. Türkiye'de, T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün çalıştığı "*Kadının Güçlendirilmesi Strateji Belgesi Eylem Planı'nda (2018-2023)*" kadının eğitim, sağlık, ekonomi, karar alma mekanizmalarına katılım, medya gibi alanlarda mevcut durumunu anlamak ve bu alanlarda kadını güçlendirebilmek için çeşitli hedefler belirlemiştir. Bunun yanında "*Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Yönelik Ulusal Eylem Planıyla (2008-2013)*" cinsiyet eşitliğini sağlamak bu konuda politika üretip, diğer kurumlarla da iş birliği yaparak ve koordinasyonu sağlamak hedeflenmektedir. ^(10,11)

Kadınların ruh ve beden sağlığını olumsuz etkileyen "şiddet kavramı"; toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden ve çeşitli sosyal, yapısal, kültürel normlardan etkilenen bir kavramdır. Kadına yönelik uygulanan şiddet toplumun en küçük birimi olan aileden başlayarak her kademedeyi görülebilen bir durumdur. ⁽¹²⁾ Son yıllarda kadına yönelik şiddetin önlenmesi/tamiri için ulusal ve uluslararası pek çok program hazırlanmaktadır (İstanbul sözleşmesi, CEDAW vb.). Öte yandan kadına yönelik şiddetin tanımlanması önlenmesi ve rehabilitasyonu için hemşirelik alanında pek çok doktora tez çalışması yapılmaktadır. ⁽¹³⁻¹⁵⁾ Türkiye'de kadına yönelik şiddet

ile ilgili yapılmış ilk doktora tezi Gumbül Ö. tarafından 1998 yılında yapılmıştır. ⁽¹⁶⁾ Yürütülen doktora tezleri, araştırma yürütmek isteyen hemşireler için rehber niteliği taşımaktadır. ⁽¹⁷⁾ Bu nedenle kadına yönelik şiddet ile ilgili yapılmış doktora tezlerinin özellikleri (yöntem, amaç, ölçme aracı vb.) sonra yapılacak olan çalışmalar için önemli bir konumdadır. Son 10 yılda yürütülmüş olan tezlerin değerlendirilmesi mevcut durumun ortaya konması ve planlanacak araştırmaların önceliklerinin belirlenmesi açısından önemlidir. Yapılan bu çalışmanın, daha sonra yapılacak olan kadına yönelik şiddet ile ilgili çalışmalara ışık tutacağı düşünülmektedir.

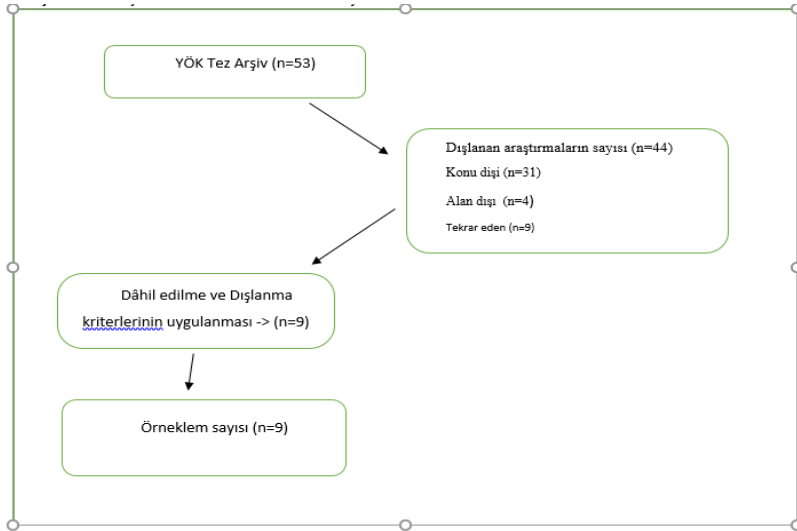
Gereç ve Yöntem

Araştırmanın Amacı ve Türü

Bu çalışma, Türkiye’de 2011–2021 yılları arasında hemşirelik alanında “*kadına yönelik şiddet*” konusuna ilişkin yapılmış doktora tezlerin bazı özellikleri yönünden incelenmesi amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

Araştırmanın Örnekleme

Çalışma 15.02.2021-16.03.2021 tarihleri arasında yürütülmüş, 01.01.2011-28.02.2021 tarihleri arasındaki doktora tezleri incelenmiştir. Yüksek Öğretim Kurumu ulusal tez merkezi sayfasındaki (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>) “gelişmiş tarama” seçeneği seçilmiş ve anahtar kelimeler olarak “Kadın, kadınlar, şiddet, aile içi şiddet, cinsiyete dayalı şiddet, eş şiddeti, yakın partner şiddeti, hemşire” birlikte ve ayrı ayrı kullanılarak hemşirelik alanındaki doktora tezleri dikkate alınarak tarama yapılmıştır. Belirlenen tarama kriterleri doğrultusunda erişim izni olan 53 doktora tezine ulaşılmıştır. Ulaşılan doktora tezlerinden 4’ü hemşirelik alanı dışında (adli tıp, halk sağlığı vb.), 7’si tekrar eden ve 31 doktora tezinin ise konu dışı olduğu belirlenmiştir. Çalışma kriterlerine uyan 9 doktora tezi araştırmanın örneklemini oluşturmuştur (Şekil 1).

Şekil 1: Araştırma örneklem belirleme akışı

Verilerin Toplanması

Araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda hazırlanan “tez değerlendirme formu” veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. ⁽¹⁸⁾ Veriler; doktora tezi, yayınlandığı yıl, üniversite, anabilim dalı, amacı, yöntemi (araştırma türü, evren, örneklem, veri toplama araçları) ve tezin yayına çevrilme durumu olmak üzere on farklı konu başlığı altında toplanmış ve gruplandırılmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Doktora Tezlerinden elde edilen verilerin analizinde sayı ve yüzde kullanılmıştır.

Araştırmanın Etik Yönü

Yüksek Öğretim Kurumu ulusal tez merkezi sayfasından erişim izni olan dokuz doktora tezi bu çalışmada kullanılmıştır.

Bulgular

Tablo 1’de çalışma kapsamına alınan tezler ve yazarları sunulmuştur.

Tablo 1. Doktora Tezlerine İlişkin Tanıtıcı Bilgiler.

Araştırmacı	Tezin adı
Kaplan S.	Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet İle Mücadelede Farklı Yöntemlerle Verilen Sağlık Hizmetleri Eğitimlerinin Etkinliğinin Değerlendirilmesi ⁽¹⁹⁾
Bahadır Yılmaz E.	Şiddete Maruz Kalan Kadınlara Uygulanan Güçlendirme Programının Kendilik Değerini Artırmaya Ve Stresle Baş Etme Biçimlerine Etkisi ⁽²⁰⁾
Öztürk Turgut E.	Şiddet Gören Kadınlarda Tidal Modele Dayalı Psikiyatri Hemşireliği Yaklaşımının Psikolojik Dayanıklılıklarına Etkisi ⁽¹³⁾
Koştü N.	Planlı Davranış Teorisine Dayalı Kadına Yönelik Eş Şiddeti Eğitim Programının Hemşirelerin/Ebelerin Şiddet Olgularına Yönelik Yaklaşımlarına Etkisi ⁽²¹⁾
Avcı S	Gebelikte Aile İçi Şiddetin Kortizol Hormon Salınımı Ve Yenidoğana Etkisi ⁽¹⁴⁾
Çelebi Çakıroğlu O.	Sağlık Çalışanlarının Kadınlaşmaya İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi Ve Kadın Çalışanlara Yönelik Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi ⁽²²⁾
Alaçam B.	Yönetici Hemşirelerin Aile İçi Şiddet Gören Kadın Çalışanlara Yaklaşımı ⁽²³⁾
Karaaslan S.	Aile İçi Şiddete Yönelik Erkeklerin Görüşleri Ve Toplumsal Cinsiyet Algısının Etkisi ⁽¹⁵⁾
Yıldırım N.	Eş Şiddeti Mağduru Kadınlara Uygulanan Teoriler üstü Model Temelli Eğitimin Ve Danışmanlık Programının Etkinliğinin Belirlenmesi ⁽²⁴⁾

Tablo 2’de doktora tezlerine ilişkin bilgiler sunulmuştur. Tablo 2’ye göre yapılan doktora tezlerinin büyük çoğunluğu 2018 yılı ve sonrasında yapılmıştır (%77.7). Doktora tezlerinin hepsi büyük şehirlerde bulunan hemşirelik fakültelerinde yürütülmüştür. Tezler ana bilim dalı açısından değerlendirildiğinde % 33.3’i psikiyatri hemşireliğinde, % 22.2’i ise Hemşirelikte yönetim de yapılmıştır. Tezlerin % 63.6 sınıd ölçek kullanılmış ve % 45.4 ‘ü yarı deneysel veya deneyseldir. Tezlerin örneklem grubunun %11.1’ini erkekler oluşturmuştur. Doktora tezlerinin yapılma amacına bakıldığında uygulanan eğitimin etkinliğini değerlendirmektir. Yapılan doktora tezlerinin % 62.5’i yayına çevrilmemiştir.

Tablo 2. Doktora Tezlerine İlişkin Tanıtıcı Bilgiler (n=9)

Tanıtıcı Özellikler	n	%
Tezin yılı		
2011	1	11.1
2015	1	11.1
2018	2	22.2
2019	3	33.3
2020	2	22.2
Tezin Yayınlandığı Üniversite		
Marmara Üniversitesi	1	11.1
Hacettepe Üniversitesi	1	11.1
Ege Üniversitesi	3	33.3
Hasan Kalyoncu Üniversitesi	1	11.1
İstanbul Cerrahpaşa Üniversitesi	3	33.3
Tezin Yayınlandığı Anabilim Dalı		
Doğum ve kadın sağlığı hemşireliği	1	11.1
Psikiyatri hemşireliği	3	33.3
Halk sağlığı hemşireliği	2	22.2
Hemşirelikte yönetim	2	22.2
Hemşirelik doktora Programı	1	11.1
Yürütülme Araçları*		
Anket Formu ve Ölçek	7	63.6
Anket Formu ve görüşme soruları	4	36.4
Araştırma Türü*		
Nitel	3	27.3
Kesitsel- tanımlayıcı	3	27.3
Yarı deneysel	3	27.3
Deneysel	2	18.1
Örnekleme		
Kadınlar	4	44.4
Erkekler	1	11.1
Sağlık personeli	4	44.4
Yürütülme Amaçları		

Uygulanan eğitimin etkinliğini belirlemek	5	50.0
Gebelikte kortizon düzeyinin etkilerini belirlemek	1	10.0
Şiddete ilişkin tutum ölçeği geliştirmek	1	10.0
Şiddete ilişkin yaklaşımları belirlemek	3	30.0
Tezin Yayına Çevrilme Durumu**		
Evet	3	33.3
Hayır	6	66.6

*Bazı çalışmalar birden fazla yöntem kullanmıştır.

** Makaleler uluslararası hakemli dergilerde yayın olmuştur.

Tartışma

Bu çalışma sonuçlarına bakıldığında yapılan doktora tezlerinin %77.7'si 2018 yılı ve sonrasında yapıldığı görülmektedir (Tablo 2). Yıllar içinde doktora tezlerinde “kadına yönelik şiddet” konusunun incelenmesinin artmasının önemli bir nedeni; lisansüstü programlardaki öğrenci sayısının artmış olması olabilir. Nitekim Kocaman ve Yürümezoğlu (2015) çalışmasında hemşirelik alanında lisansüstü eğitim alanların sayısının 4-5 kat arttığını belirtmiştir. ⁽²⁵⁾ Bir diğer önemli sebep ise Türkiye’de ve Dünyada kadına yönelik uygulanan şiddetin kontrolü, tanınması ve rehabilitasyonu için pek çok dikkat çekici adım atılmış olmasıdır. ^(26, 27) Bu adımların neticesinde şiddetle mücadelenin her adımında sağlık bakım hizmeti sunan hemşirelerin bu konunun önemini kavradığı düşünülmektedir.

Bu çalışmaların çoğunluğu kadınlar veya sağlık çalışanları ile yapılmasının (Tablo 2) bir nedeni sağlık çalışanlarına erişim kolaylığı olarak düşünülebilir. Emiroğlu ve ark. (2018) Türkiye’de 2009-2016 yılları arasında iş sağlığı hemşireliği alanında yürütülen lisansüstü tezlerin değerlendirdiği çalışmada da örneklemelerin büyük çoğunluğunu sağlık çalışanları oluşturmuştur. ⁽¹⁸⁾ Diğer bir neden, toplumsal yapıda yanlış bir davranış olarak şiddet uygulayanın değil de uygulananın suçlanması, araştırmacıları şiddete maruz kalan kadınları; onların durumlarını ortaya koyabilmek, yaşadıklarını anlayabilmek için çalışma grubu olarak seçmeye yönlendirmiş olabilir. Nitekim günlük dilde ve medyada “bu elbiseyi neden giymiş, o

saatte orada ne işi varmış gibi” söylemlerin varlığı unutulmamalıdır. ⁽²⁸⁾ Bu durum ne yazık ki şiddete bir bahane olarak mağdur kadınların suçlanmasına, kadınların o veya bu şekilde toplumun beklentisinden farklı davranışı nedeniyle şiddeti biraz da olsa hak ettiğine dair ince bir mesaj da vermektedir.

Bu çalışmada tezlerin yapıldığı bölgelere bakıldığında %55.5’i Marmara bölgesinde, %11.1’i İç Anadolu ve Ege Bölge’lerinde yapılmış, Akdeniz, Karadeniz ve Doğu Anadolu Bölgesi’nde ise kadına yönelik şiddet ile ilgili herhangi bir doktora tezi yapılmamıştır (tablo 2). Bu çalışma ile benzer olarak Ardahan ve Özsoy’un (2015), Türkiye’de yapılan yüksek lisans ve doktora tezlerinin eğimleri belirlemek için yaptığı çalışmada, yapılan doktora tezlerinin % 36.3’ü Marmara Bölgesi’nde yapılırken, Karadeniz ve Akdeniz Bölgesi’nde herhangi bir doktora tezi yürütülmemiştir. ⁽⁴⁾ Emiroğlu ve ark. (2018) Türkiye’de 2009-2016 yılları arasında iş sağlığı hemşireliği alanında yürütülen lisansüstü tezlerin değerlendirdiği çalışmaların % 37.4’ü Marmara, %25.1’i Ege Bölgesinde yapılmıştır. ⁽¹⁸⁾ Bu sonucun nedeni olarak Marmara ve İç Anadolu ve Ege Bölge’lerinin gelişmişlik/kalkınmışlık düzeyinin yüksek olmasıdır. Bir diğer önemli sebep ise bu bölgelerde bulunan hemşirelik fakültelerinin Türkiye’nin ilk ve köklü ⁽²⁹⁾ ⁽³⁰⁾ üniversiteleri olmaları olabilir.

İncelenen doktora tezlerinin yapılma amaçlarına bakıldığında daha çok sağlığı geliştirici (%80) çalışmalar yapılmıştır. Ardahan, Özsoy’un (2015) ve Lee ve arkadaşları (2012)’un çalışmasında da hemşirelikte yapılan doktora tezlerinin büyük çoğunluğunu sağlığı geliştirici uygulamalar yapıldığını belirtmişlerdir. ^(4, 31) Benzer olarak, Tel ve Sabancıoğulları (2014)’nın psikiyatri hemşireliğinde yapılan doktora tezlerini incelediği çalışmada, yapılan tezlerin %58.6’sında sağlığı geliştirici uygulamalar yapıldığını belirtmişlerdir. ⁽³²⁾ Hemşirelikte doktora eğitimin amaçlarının bazıları göz önüne alındığında yapılan doktora tezlerinin hemşirelik uygulamalarını geliştirmesi ve hemşirelik mesleğine olumlu katkı sağlaması olarak

söylenbilir.⁽⁶⁾ Bu bağlama yapılan doktora tezlerinin sağlığı geliştirici uygulamaları desteklemesi istendik bir durumdur.

Belirlenen aralıkta incelenen doktora tezlerine bakıldığında farklı araştırma türleri kullanılmıştır. Tek türde yığılma olmamakla birlikte Kesitsel- tanımlayıcı (%27.3) çalışmalar ön plana çıkmaktadır. Bu çalışmanın aksine, Tel ve Sabancıoğulları (2014) ruh sağlığı ve psikiyatri hemşireliği doktora tezlerini incelediği çalışmada, deneysel/yarı deneysel olan çalışmamalar (%57.5) ön plana çıkarken, tanımlayıcı doktora tez çalışması sayısı (%34.5) bu çalışma sonucu ile paralellik göstermektedir.⁽³²⁾ Lee ve arkadaşları (2012) hemşirelik doktora tez çalışmalarını inceledikleri çalışmada tezlerin yarısının deneysel, % 5'inin ise metodolojik tasarım olduğunu saptamışlardır.⁽³¹⁾ Ünsal ve Sökmen (2011) Doktora tezlerinde konu ve yöntem seçimi için özgünlük ve yenilikçilik arandığını belirtmektedir.⁽³³⁾ Kadına yönelik şiddet konusunda tüm çalışma türlerinde elde edilen veriler değerlidir. Bununla birlikte randomize kontrollü çalışmaların da konuya önemli kanıt temelli sonuçlar katacağı düşünülmektedir.

Kadına yönelik uygulanan şiddetle ilgili yapılan doktora tezlerine bakıldığında, veri toplama aracı olarak anket ve ölçek kullanımı (%63.6) daha yaygındır (Tablo 2). Buna karşın, farklı ana bilim dallarında yapılan doktora tezlerinde ölçek kullanım oranları çok daha yüksektir.^(4, 32) Tel ve Sabancıoğulları (2014) ruh sağlığı ve psikiyatri hemşireliği doktora tezlerinde veri toplama aracı olarak çoğunlukla anket ve ölçek (% 94.3) birlikte kullanıldığını belirtmişlerdir.⁽³²⁾ Bununla beraber, Ardahan, Özsoy'un (2015) yüksek lisans ve doktora tezlerini incelediği çalışmada, doktora tezlerinin % 91.5'inde ölçek kullanıldığını belirtmiştir.⁽⁴⁾ Kadına yönelik şiddette ölçek kullanılması ölçeklerin geçerliliği ve güvenilirliğinin yapılmış olmasıdır. Öte yandan bu çalışmada incelenen tezlerde ölçek kullanımının yanında görüşme formalarının da kullanıldığı belirlenmiştir (%36.4). Bu durum kadına yönelik şiddetin sadece sayısal verilerden ibaret olmadığını, konunun çok boyutlu olarak ele alınması gerektiğini göstermektedir.

Kadına yönelik uygulanan şiddet, pek çok profesyonelin (gazeteci, avukat vb.) ve sağlık profesyonelinin (psikiyatri, halk sağlığı, doğum ve kadın sağlığı hemşiresi /doktoru vb.) ortak çalışması gereken bir alandır. ⁽³⁴⁻³⁶⁾ Bu çalışmada kadına yönelik şiddet ile ilgili doktora tezleri incelendiğinde Psikiyatri hemşireliğinde yapılan doktora tez sayısı öne çıkarken (%37.5), Doğum-kadın sağlığı hemşireliği, halk sağlığı hemşireliğinde (%22.2) ve Hemşirelikte yönetim (%22.2) alanında da tez çalışmaları yürütülmüştür (Tablo 2). Bu sonuç, toplumda yaş, statü, eğitim düzeyi fark etmeksizin her düzeyde görülen kadına yönelik şiddetin mücadelesinde farklı birim ve bölümlerde çalışan hemşirelerin kadına yönelik şiddet ile ilgili iyi eğitim alması, şiddet mağduru kadına müdahale ve iletişim sürecini yönetebiliyor olması gerçeğini gözler önüne sermektedir. ⁽³⁷⁾ Bu bağlamda farklı alanlarda kadına yönelik şiddet konularının işlenmesi çok yönlü müdahale için sevindirici bir durumdur.

Sonuç ve Öneriler

Kadına yönelik şiddet ile ilgili yapılmış doktora tezlerinin son 3 yılda olduğu ve çoğunlukla büyük şehirlerde bulunan üniversitelerde yürütüldüğü görülmektedir. Çalışma gurubunda ise kadınlar ve sağlık personelleri ön sırada yer almaktadır. Çalışmalar da bir yöntem türü ve anabilim dalı ön plana çıkmazken, genellikle ölçekler/anketler kullanılmıştır. Yürütülmüş tezlerin çok az bir kısmı yayına dönüştürülmüştür. Önemli bir toplum sağlığı sorunu olan kadına yönelik uygulanan şiddetin mücadelesinde multidisipliner ve çok yönlü bir yaklaşım benimsenmesi önemlidir. Bu mücadelenin önemli bir parçası olan ve sağlık kurumlarında şiddet mağduru kadınla ilk sırada karşılaşan hemşirelerin girişimlerinin geliştirilebilmesi ve uygun bakımı sunmaları için iyi bir araştırmacı olmaları gerekmektedir. Öte yandan toplumda kadına yönelik şiddet ile ilgili risk gruplarının belirlenip, bu gruplara özel hemşirelik girişimleri ve çalışmalar planlanması önemlidir.

Çıkar Çatışması Beyanı: Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kurumsal ve Finansal Destek Beyanı: Herhangi bir kişi, kurum ve kuruluşlardan maddi destek alınmamıştır.

Çalışma süreci: Yükseköğretim kurumları tez arama merkezinden erişim izni olan doktora tezleri alınmıştır.

Kaynaklar

1. Ergöl Ş. Türkiye’de yükseköğretimde hemşirelik eğitimi. Yükseköğretim ve Bilim Dergisi. 2011;1(3):152-5.
2. Candan Dönmez Y, Soyer Ö, Yavuz Van Giersbergen M. Türkiye’de yapılan cerrahi hastalıkları hemşireliği doktora tezlerinin incelenmesi (1991-2015). Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma. 2018;15(4):248-55.
3. Aydoğdu NG, Gürkan K, Cengiz B, Bahar Z, Çal A, Açıl D. Hemşirelik alanında deneysel türde yapılan doktora tezlerinin araştırma etiği açısından incelenmesi: Türkiye örneği. Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi. 2018;10:98.doi:10.31067/0.2018.93.
4. Ardahan M, Özsoy S. Türkiye’de hemşirelik araştırmalarındaki eğilimler: Yüksek lisans ve doktora tezleri üzerine bir çalışma. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi. 2015;4(4):516-34.
5. Mizrahitokatlı N. Lisans ve yüksek lisans öğrencilerinin ideal liderlik algılamaları ve buna yönelik bir uygulama [Yüksek lisans tezi]. İstanbul: Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2016.
6. Yeh MC. The role of nursing education in the advancement of the nursing profession. The Journal of Nursing. 2017;64(1):5. doi: 10.6224/JN.64.1.5.
7. Salazar MK, Wachs JE. Applying research to practice: practical guidelines for occupational health nurses. Aaohn Journal. 2002;50(11):520-7.
8. Karagözoğlu Ş. Bilim, bilimsel araştırma süreci ve hemşirelik. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi. 2006;13(2):64-71.

9. Hirschfeld MJ. WHO priorities for a common nursing research agenda. International Nursing Review. 1998;45(1):13-4.
10. Çalışma Sosyal Hizmetler ve Aile Bakanlığı. Misyon ve Vizyon. (erişim tarihi; 15.03.2021). Available from: <https://kadininstatusu.aile.gov.tr/misyon-ve-vizyon>
11. T.C. Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. Ulusal eylem planları. 2018.Erişim tarihi: 14.03.2021. Available from: <https://ailevecalisma.gov.tr/ksgm/ulusal-eylem-planlari>
12. WHO. Responding to intimate partner violence and sexual violence against women: WHO clinical and policy guidelines: 2013. Available from: <https://www.who.int/reproductivehealth/publications/violence/9789241548595/en/>
13. Turgut EÖ. Şiddet gören kadınlarda tidal modele dayalı psikiyatri hemşireliği yaklaşımının psikolojik dayanıklılıklarına etkisi. İzmir: Ege Üniversitesi; 2018.
14. Avcı S. Gebelikte aile içi şiddetin kortizol hormon salınımı ve yenidoğana etkisi. [Doktora tezi]. Gaziantep: Hasan Kalyoncu Üniversitesi; 2019.
15. Karaaslan S. Aile içi şiddete yönelik erkeklerin görüşleri ve toplumsal cinsiyet algısının etkisi [Doktora tezi]. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2020.
16. Gömbül Ö. Ailede kadına eşi tarafından uygulanan şiddet ve şiddette mesleki role ilişkin hemşirelerin tutumları ile cinsiyet rol kalıpları arasındaki ilişki [Doktora tezi]. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 1998.
17. Emiroğlu ON. Bilim etiği ve sorumluluklar. Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi. 2005;7(1):5-25.
18. Dalı Emiroğlu ON, Kuru N, Çopur Öztürk E. Türkiye’de 2009-2016 yılları arasında iş sağlığı hemşireliği alanında yürütülen lisansüstü tezlerin değerlendirmesi. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi. 2018;5(2):116-27.

19. Kaplan S. Kadına yönelik aile içi şiddet ile mücadelede farklı yöntemlerle verilen sağlık hizmetleri eğitimlerinin etkinliğinin değerlendirilmesi [Doktora tezi]. İstanbul: Marmara Üniversitesi; Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2011.
20. Yılmaz EB. Şiddete maruz kalan kadınlara uygulanan güçlendirme programının kendilik değerini artırmaya ve stresle başetme biçimlerine etkisi [Doktora tezi]. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2015.
21. Koştu N. Planlı davranış teorisine dayalı kadına yönelik eş şiddeti eğitim programının hemşirelerin/ebelerin şiddet olgularına yönelik yaklaşımlarına etkisi [Doktora tezi]. İzmir: Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2018.
22. Çakıroğlu OÇ. Sağlık çalışanlarının kadınlaşmaya ilişkin görüşlerinin belirlenmesi ve kadın çalışanlara yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi [Doktora tezi]. İstanbul: İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2019.
23. Alaçam B. Yönetici hemşirelerin aile içi şiddet gören kadın çalışanlara yaklaşımı [Doktora tezi]. İstanbul: İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2020.
24. Yıldırım N. Eş şiddeti mağduru kadınlara uygulanan teoriler üstü model temelli eğitimin ve danışmanlık programının etkinliğinin belirlenmesi [Doktora tezi]. İzmir: Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2019.
25. Kocaman G, Yürümezoğlu Arslan H. Situation analysis of nursing education in Turkey: Nursing education with numbers (1996-2015). Journal of Higher Education and Science. 2015;5(3):255-62.
26. Moroğlu, N. Kadına yönelik şiddetin önlenmesi 6284 sayılı yasa ve istanbul sözleşmesi. Türkiye Barolar Birliği Dergisi.2015; 99:357-380.
27. Bakırcı K. İstanbul sözleşmesi. Ankara Barosu Dergisi. 2015(4):133-204.

28. Akmeşe Z, Deniz K. Kadına yönelik cinsiyetçi söylemin internet haber portallarında yer alma biçimleri. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 2015;8(1):311-26.
29. Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi. Tarihçe. Erişim tarihi: 15.03.2021. Available from: <https://hemsirelik.ege.edu.tr/tr-3081/tarihce.html>
30. İstanbul Cerrahpaşa Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi. Tarihçe. Available from: <https://florencenightingale.istanbulc.edu.tr/tr/content/fakultemiz/tarihce>
31. Lee K-J, Kang Y-H, Gu M-O, Kim K-H, Kim O-S, Suh Y-O, et al. Analysis of trends and contents of nursing doctoral dissertations in Korea. Journal of Korean Academy of Nursing. 2012;42(2):302-9. Doi:2093-758x (eISSN)
32. Tel H, Sabancıoğulları S. Psikiyatri hemşireliği doktora tezlerinin özellikleri. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi. 2014;7(3):178-85.
33. Ünsal A, Ergül N. Türkiye'deki hemşirelik araştırmalarında kullanılan veri toplama araçları. Uluslararası İnsan Bilim Derg. 2010;7:432-8.
34. Özcan Ş, Kırca N. Çözülemeyen sorun: kadına yönelik aile içi şiddet ve hemşirenin rolü. Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi. 2017;6(2):87-96.
35. Arslan H. Eleştirel medya okuryazarlığı kapsamında çocuğa ve kadına yönelik olarak önerilen özel haber dili. Erciyes İletişim Dergisi. 2019;6(1):111-36.
36. Kapasite Geliştirme Derneği-Kadın Dayanışma Vakfı. Cinsiyete dayalı şiddetle mücadelede yargılama standartları-avukatlar için kılavuz. 2018. Erişim tarihi:13.03.2021. Available from:<http://kadinlaricinhukuk.org/wp-content/uploads/2019/02/avukat-ic%CC%A7in-k%C4%B1lavuz.pdf>
37. Dağlar G, Bilgic D, Demirel G. Ebelik ve hemşirelik öğrencilerinin kadına yönelik şiddete ilişkin tutumları. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi. 2017;10(4).